

СТАНОВИЩЕ

за предложените от гл. ас. д-р Цветелина Василева Цветкова материали във връзка с участието ѝ в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в специалност „Филмов и телевизионен звук“ от направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство“ на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

Не е трудно да дадеш становище за човек, когато си непосредствен свидетел на работата му в киното и на педагогическата му дейност. Мисля, че познавам добре главен асистент д-р Цветелина Цветкова. Бил съм научен ръководител на нейната докторска дисертация. Водил съм, заедно с нея, упражнения и колоквиуми в НАТФИЗ, гледал съм доста от филмите, на които тя е правила звука. Сам съм работил като режисьор с нея. Натрупалите се досега впечатления ме убеждават, че тя е не само един талантлив човек, но и човек емоционално ангажиран в работата си – била то работа зад пулта или зад преподавателската скамейка.

Материалите, които Цветелина Цветкова е представила на конкурса за доцент по филмов и телевизионен звук в НАТФИЗ говорят достатъчно сами за себе си. Има нужните научни публикации. Има будещ респект педагогически опит. Има сериозен брой професионални изяви. Аз ще се спра само върху предложените от колежката Цветкова филми (излезли на екран в една и съща година – 2021-ва), защото те, според мене, дават най-добра представа за нейната професионална пригодност да заеме конкурсната длъжност.

Приложеното от Цветелина Цветкова резюме ме улеснява донякъде. В него тя е обяснила подробно намеренията си при работата над звука във всеки един от филмите, споделила е проблемите, които е срещнала в тях, както и професионалните похвати, с помощта на които се е опитала да ги разреши. И трябва да призная – това резюме е напълно убедително. То говори за осъзнатост и дълбоко познаване на занаята, за аналитичност в текущата работата и изострени професионални рефлексии. Разбира се, докато човек гледа даден филм, той не възприема рационално резултата от предварително заявените намерения – това обикновено става интуитивно. Важно е филмът да предизвиква интерес и да пораждат емоции и размисли в зрителя. В мен

специално представените три филма породиха размисли, които ще опитам да споделя. Още повече, че това са различни като постижения филми и в тях звука също изпълнява различни функции.

„Живот за живота“ е силен филм. И много труден за работа – особено в сферата на звука. Темата е такава, че не търпи странични намеси, разчита се на директна камера и на пределна достоверност. Автентичният звук скъсява дистанцията към персонажите и зрителят става истински съучастник в случващото се на екрана. От резюмето на Цветелина Цветкова става ясно, че предизвикателство пред звукорежисьора е бил разнородния като акустика и техническо качество първичен звуков материал. В много епизоди има агресивна в звуково отношение среда. В други няма възможност за професионален звукозапис. Това са все пречещи обстоятелства. При обработката и изравняването на хетерогенните звуци е постигнат истински успех. Макар и документален, филмът е с многоканален звук. Това му придава допълнителна пространственост и динамичност, плътност и акустично богатство.

Постижение от по-различен характер е работата на Цветелина Цветкова в „Блаженият“. В този филм звуковата картина има по-активна, на места дори самостоятелна драматургична функция. Филмовото време обхваща продължителен исторически период. В него има няколко сюжетни линии, има реално и въображаемо действие, има дори документална хроника, която рамкира линейния разказ и политическите перипетии в него. Цялото това многообразие е решено в различни звукови партитури. Отделно – с помощта на добавени фонове от ефекти и атмосфери е постигнато достоверно усещане за епохата. Впечатли ме допълнителната работа на звукорежисьора върху изчистването на диалога в екстериорите, а и навсякъде. Постигнатият ефект е успешен. Сякаш всеки персонаж има свой собствен звуков регистър – обстоятелство, което без съмнение подпомага изграждането на автентично човешко присъствие. Точното и функционално използване на музиката също носи допълнителна емоционалност и ни позволява да проникнем по-задълбочено в конфликтите и в драмата на главния персонаж. Лично аз не бих идентифицирал всички проблеми, свързани със звука в този филм, ако не бях научил за тях от резюмето. Това показва колко убедително и професионално ги е преодоляла в постпродукцията Цветелина Цветкова.

Смислено и вдъхновено се работи, когато си част от един сплотен творчески екип, където постиженията в отделните компоненти са не само равнопоставени, но и фокусирани в обща цел, в единно издържана стилистика. Много по-трудно е да защитиш професионализма си в ситуация, при която филмовият резултат е колеблив и неравен. За съжаление, такъв случай е филмът „Сбогом, Джони“. В него има видими пропадания в режисурата, довели до неубедителни сюжетни ходове и връзки. Понеже неудачите са започнали още по време на снимките, като от там са се пренесли и в монтажа, в периода на постпродукция звукът е бил последна спасителна възможност. И Цветелина Цветкова е трябвало да напегне не само професионалните си умения, но и усещането си за изграждане на драматургия чрез музика и звук. Например подложената музиката често пъти се явява единствено възможен преход между недовършени като драматургични фигури епизоди. Тя е и помощно средство за обиране на дразнещи луфтове в редица неубедителни актьорски изпълнения. Цветелина Цветкова се е справила даже с монотонния, приглушен като в радиопиеса начин, по който говорят персонажите във филма. Успяла е в рамките на възможното, с точни технически средства, да добави топлина и интимност в иначе безстрастния и равен диалог. Тук ще прибавя и добре изведения като изразна възможност задкадров глас на протагониста. При него спокойния тон и постигнатата по-мека звучност създават усещане за размисъл на персонажа по случилото се, изграждат една необходима дистанция във времето, която спомага да възприемем историята му като нещо наистина преживяно. Всичко това ми дава основание да твърдя, че благодарение на ангажираната работа на Цветелина Цветкова по звуковата партитура на „Сбогом, Джони“ разпадащият се на неравностойни фрагменти филм е навързан в общо-взето логична като разказ последователност.

След като изгледах трите филма, се запитах какво обединява звуковите им картини, каква е професионалната доминанта в работата на д-р Цветелина Цветкова. Моят отговор е – нейното умение да следва със звуковите си решения драматургията на тази филми, да я подпомага, а когато това е възможно, или пък обстоятелствата го налагат – да я доизгражда. Това се постига само, ако в процеса на работата си, звукорежисьорът се е потопил напълно в екранния свят – без значение дали става дума за игрална или документална филмова реалност – когато се е вживял в тези реалности, за да осмисли със средствата на звука техните особености, конфликти и състояния.

В заключение смятам, че убедителната в професионално отношение работата по звука в предложените за конкурса филми „Живот за живота“ , „Блаженият“ и „Сбогом, Джони“, както и останалите доказателствени материали, успешно защитават кандидатурата на главен асистент д-р Цветелина Василева Цветкова за заемане на академична длъжност „доцент по филмов и телевизионен звук“ в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“.

Ще гласувам за нея с ДА.

проф. д-р Дочо Боджаков